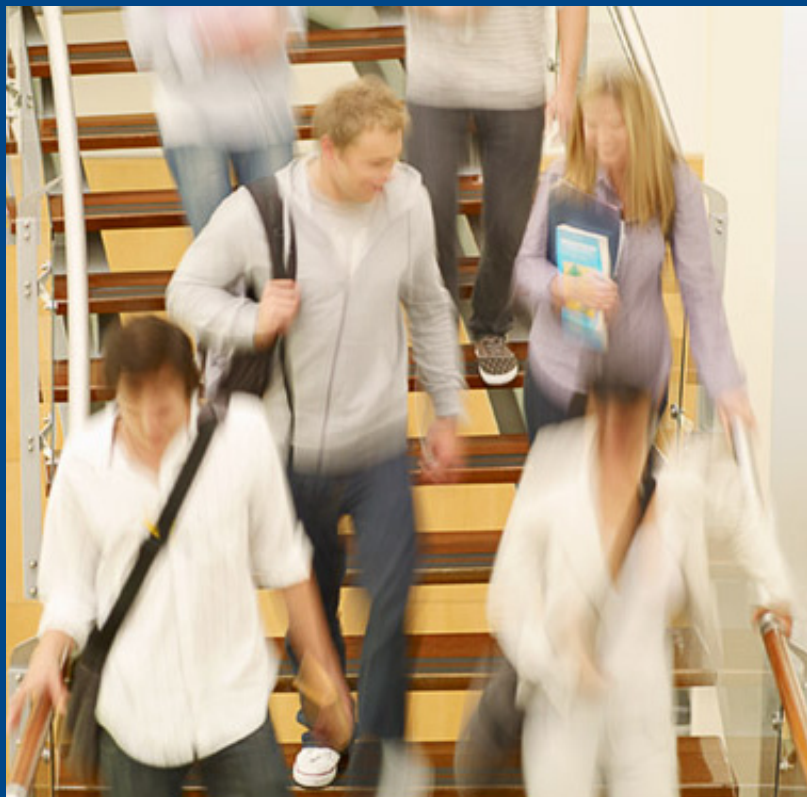

Så görs CANs skolundersökning

En genomgång av praktiskt genomförande och metodologi

CAN rapport 135

Isabella Gripe

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN)
Layout inlaga: Britta Grönlund, CAN
Layout omslag: Marika Jonson
Foto: OJO Images
URN:NBN:se:can-2013-3 (pdf)

Innehåll

Inledning	4
Urval	4
Fältarbete.....	6
Datainsamlingsperiod.....	6
Datainsamling.....	6
Utskick	7
Hur ska enkäten besvaras.....	7
Externt bortfall	7
Hantering och bearbetning av data	8
Inskanning och verifiering.....	8
Datatvätt	8
Vikt.....	9
Klustereffekt	9
Variabelkonstruktion och resultatredovisning.....	10
Slutord	13
Referenser.....	13

Bilaga 1: Rektorsbrev

Bilaga 2: Klassrapport

Bilaga 3: Lärarinstruktion

Bilaga 4: Enkät

Så görs CANs skolundersökning

En genomgång av praktiskt genomförande och metodologi

Isabella Gripe

Inledning

Sedan 1971 har det genomförts nationella drogvaneundersökningar bland Sveriges niondeklassare. Ansvaret för dessa årliga undersökningar ligger sedan 1986 hos CAN. Från och med 2004 görs årliga undersökningar även bland elever i årskurs två på gymnasiet.

I den här typen av undersökningar, där ett av syftena är att följa utvecklingen över tid, är det naturligtvis viktigt att säkerställa att insamling och bearbetning görs på ett jämförbart sätt från år till år. Samtidigt kan rutiner och arbetsmetoder ibland behöva ses över och förbättras, detta måste då göras varsamt så att jämförbarheten över tid inte fördärvas. 2012 gjordes en större revidering av CANs skolundersökningsformulär med syfte att förbättra och modernisera formuläret. Ytterligare ett skäl till att omarbeta formuläret var att anpassa enkäten till att mäta de gemensamma kärnindikatorer som fastställts i regeringens ANDT-strategi (Socialdepartementet, 2013). I samband med att formuläret omarbetades sågs även datainsamlingsprocessen och rutinerna för databearbetningen över.

Syftet med den här rapporten är att ge en beskrivning av hur CANs nationella drogvaneundersökning genomförs. Utgångspunkten för beskrivningen är metodbilagan i *Skolelevers drogvapor 2012*, men texten har uppdaterats utifrån 2013 års datainsamling. Den som är intresserad av tidigare års tillvägagångssätt hänvisas i första hand till tidigare rapporter.

Urval

Till och med 1994 fanns centrala förteckningar över samtliga klasser i årskurs 9, liksom antalet elever i dessa, vilket gjorde urvalsproceduren i CANs nationella drogvaneundersökning tämligen enkel. Sedan 1995 saknas sådan klassinformation, varför urvalet måste göras i två steg.

Steg 1

I det första steget dras ett slumpmässigt urval om 300 skolor i respektive årskurs. Urvalet av skolor görs av Statistiska centralbyrån (SCB). Det slumpmässiga urvalet dras proportionellt mot skolornas elevantal i årskursen, vilket således innebär att varje skola inte har samma chans att bli dragen. Hänsyn tas till skolans storlek för att undvika översampling av små skolor, eftersom sådana antas ha speciella egenskaper. Skolorna dras således med en sannolikhet som är proportionell mot skolans storlek.

Med skolorvalet levereras viss övrig information. Denna kan variera över tid, men ett minimum är att urvalet levereras med uppgifter om i vilken kommun skolan ligger, kontaktuppgifter och uppgifter om skoltyp (friskola eller kommunal skola). När urvalet beställs från SCB efterfrågas dock så mycket relevant information som möjligt om skolorna, eftersom denna bland annat kan användas för att analysera bortfallet.

Urvalsramen består av samtliga skolor som har elever i berörda årskurser den 15 oktober året innan undersökningen genomförs. Anledningen till detta är att det är det datum då skolorna ska finnas registrerade hos SCB.

Sedan 2001 är urvalet stratifierat i sex landsdelar konstruerade utifrån län. Utformningen av de sex stratumen framgår av tabell A. Från och med 2013 är dessa jämnstora då 50 skolor per årskurs dras i vart och ett av de sex stratumen. Som framgår var fördelningen något annorlunda 2001–2011. 2012 gjordes ett dubbelt så stort urval eftersom ett nytt formulär testades, detta beskrivs närmare i *Skolelevers drogvanor 2012*.

Förfarandet med stratifieringen görs för att översampla länskluster med få invånare, i syfte att få tillräckligt stora elevunderlag för att också kunna redovisa resultat från stratum med få invånare. Detta förfarande leder i sin tur till att det är nödvändigt att vikta materialet för att erhålla nationellt representativa resultat (se avsnittet *Vikt*).

Tabell A. Antal skolor i respektive stratum.

Stratum	2013	2001–2011
1 Stockholm	50	60
2 Västra Götaland	50	50
3 Skåne	50	45
4 Jönköping, Kronoberg, Kalmar, Gotland, Blekinge, Halland	50	50
5 Uppsala, Södermanland, Östergötland, Värmland, Örebro, Västmanland, Dalarna, Gävleborg	50	50
6 Västernorrland, Jämtland, Västerbotten, Norrbotten	50	45

Skolor som inte ska ingå i urvalet

Skolor som *endast* har elever som inte kan fylla i enkäten utan hjälp, exempelvis pga. av funktionsnedsättning, svår sjukdom eller för att de inte förstår svenska ska inte ingå i urvalet. Detta för att deras anonymitet inte kan garanteras om de får hjälp med enkätifyllandet.

Steg 2

I det andra steget görs ett slumpmässigt urval av en klass i varje utvald skola. Eftersom uppgifter saknas om klass- och elevantal måste skolorna kontaktas av

CAN så att en urvalsram kan konstrueras. Detta görs via en webbenkät med eventuell uppföljande telefonkontakt.

Även det andra urvalssteget sker proportionellt, men den här gången mot klassernas elevantal. Skälet är detsamma som ovan, dvs. att försäkra sig om att klasser med få elever inte blir överrepresenterade eftersom elever i klasser av olika storlekar torde ha olika egenskaper. I varje skola slumpas således en elev mellan ett och totala antalet elever fram, den klass som den slumpade eleven går i deltar därmed i undersökningen och klasserna dras alltså med en sannolikhet som är proportionell mot klassens storlek.

Klasser som inte ska ingå i urvalet

Principen för vilka klasser som inte ska ingå i urvalet är densamma som för skolor: Hela klasser där eleverna inte själva kan fylla i enkäten ska inte ingå i urvalet. Om det upptäcks att en klass som inte ska ingå i urvalet av misstag dragits, slumpas en ny klass fram.

Fältarbete

Datainsamlingsperiod

Undersökningen genomförs mellan skolornas sport- och påsklov. Vilka veckor det handlar om varierar därmed något från år till år. Skolorna får en ordinarie svarsvecka följt av två "reservveckor", i praktiken innebär det att skolorna har tre veckor på sig att besvara enkäten. I gymnasiet år 2 ges de klasser som uppger att de har praktik under insamlingsperioden möjlighet att besvara enkäten under veckan efter påsklovet. Om datainsamlingsperioden skulle infalla så att den innefattar den 1 april uppmanas skolorna att, om möjligt, inte genomföra enkäten just den dagen. Anledningen är att framförallt eleverna i årskurs 9 gärna tar tillfället i akt att göra enkätifyllandet till ett aprilskämt.

Datainsamling

Det första steget i datainsamlingsprocessen är att ta kontakt med de utvalda skolorna. Detta görs dels för att informera om undersökningen men också för att samla in uppgifter om klassbeteckningar och antal elever i varje klass. Denna information behövs för att kunna genomföra steg två i urvalsprocessen och för att rätt antal enkäter ska kunna skickas till den utvalda klassen. Den första kontakten med skolorna tas genom att ett brev skickas till skolans rektor (bilaga 1). Brevet innehåller kort information om undersökningen och när den kommer att genomföras samt en uppmaning om att gå in på CANs hemsida och via en kort webbenkät lämna in klassbeteckningar och antal elever i klasserna. De skolor som inte självmant kommer in med de efterfrågade uppgifterna rings upp och informationen samlas in över telefon.

Det är i detta skede skolor som inte skulle ha ingått i urvalet upptäcks (för definition av vilka skolor som ej ska ingå i urvalet se avsnittet *Urval*). Utöver skolor som inte skulle ha ingått i urvalet brukar det också alltid dyka upp någon skola

som lagts ned eller inte hunnit starta. Dessa stryks och ersätts inte med någon ny skola. Om en utvald skola bytt namn eller slagits ihop med en annan skola väljs den nya skolan.

Utskick

När uppgifterna om klassbeteckningar och elevantal är insamlade och vilken klass som ska delta valts ut, skickas enkäterna till skolorna. Enkäterna packas på CAN av skolungdomar och adresseras till rektor, enkäterna skickas så att de finns på plats veckan innan de ska besvaras. Med i försändelsen finns:

- Enkäter till samtliga elever plus en extra
- Svarskuvert till samtliga elever plus ett extra
- Klassrapport (kort enkät till läraren, se bilaga 2)
- Lärarinstruktion (se bilaga 3)
- A4 där det står vilken klass som ska besvara enkäten
- Föradresserat och förfrankerat svarskuvert

Hur ska enkäten besvaras

Själva enkätifyllandet görs på skolorna, utan närvaro från CAN, därför är det viktigt med enkla och tydliga instruktioner för att i möjligaste mån försäkra sig om att enkätsituationen ser likadan ut runt om i landet. Någon hundra procentig garanti för detta finns dock inte. Kortfattat går informationen i lärarinstruktionen ut på att enkäten ska besvaras i klassrummet, under skrivningsliknande förhållanden, eleverna ska vara anonyma och ska därför få varsitt svarskuvert som de själva förseglar när de är klara, eleverna ska också informeras om att det är helt frivilligt att delta. Lärarinstruktionen innehåller också information om när enkäten ska besvaras, att klassen inte kan bytas ut, information om hur läraren fyller i klassrapporten och instruktioner om hur enkäterna skickas tillbaka till CAN.

Externt bortfall

I den här typen av undersökningar finns två typer av externt bortfall. Den ena typen, klassbortfallet, består av eleverna i de skolklasser som av olika anledningar inte deltog i undersökningen. Den andra typen, elevbortfallet, består av de elever som av olika orsaker inte var närvarande vid undersökningstillfället.

Klassbortfallet beror oftast på att klassen inte kunnat genomföra enkäten under den anvisade tidsperioden på grund av praktik eller liknande. I vissa fall kan formulären ha kommit bort eller så har skolan glömt eller inte velat medverka. Klassbortfallet är oftast större i gymnasiets år 2 jämfört med i årskurs 9. Bortfallet på klassnivå i gymnasiets år 2 har sannolikt större betydelse för resultaten än vad klassbortfallet har för resultaten i årskurs 9. Detta eftersom sammansättningen av elever i gymnasieklasserna i högre grad sker utifrån elevernas intressen och egenskaper. I grundskolan kan elevsammansättningen antas vara mer slumpmässig. Bortfallet av hela klasser är ett problem som har vuxit genom åren.

I 2012 års undersökning deltog 82 procent av klasserna i årskurs 9 och 76 procent av klasserna i årskurs 2 på gymnasiet.

När det gäller individbortfallet brukar sjukdom vara den vanligaste orsaken både i årskurs 9 och i gymnasiets år 2. Nivån på det individuella bortfallet brukar vara ganska oförändrat från år till år och har sedan 2000 varierat mellan 14 och 17 procent i årskurs 9. I gymnasiets år 2 är variationen från år till år något större och siffran har varierat mellan 14 och 20 procent sedan startåret 2004.

Hantering och bearbetning av data

Inskanning och verifiering

När enkäterna kommer tillbaka till CAN noteras vilket datum de inkommit och sedan packas enkäterna upp av skolungdomar. I samband med upppackningen granskas enkäterna för att upptäcka formulär som fyllts i med en penna som inte kan läsas av skannern, dessa fylls i manuellt av de som packar upp enkäterna. De enkäter som inte ligger i enskilda svarskuvert ingår inte i databearbetningen utan sorteras bort i detta skede (se även avsnittet *Externt bortfall*). När enkäterna packats upp skannas samtliga enkäter in och verifieras. För verifieringen gäller följande:

När eleven dubbelkryssat på en envalsfråga på ordinal-, intervall- eller kvotskalanivå och svaren inte är motsägelsefulla och det tydligt framgår att det är för att man inte kunnat välja ett av två närliggande alternativ får slumpen avgöra vilket kryss som ska gälla. I alla andra fall kodas fler än ett kryss på en envalsfråga som internt bortfall. I vissa fall innehåller en enkät så många kryss av denna typ att verifieraren istället för att ta bort alla kryss ska ta bort hela enkäten. Verifieraren kan även upptäcka att svarskryssen utgör ett mönster eller att kryssen egentligen är klotter och inga egentliga kryss, även dessa enkäter ska tas bort innan databearbetningen.

Sist i formuläret har eleverna möjlighet att lämna egna kommentarer. Dessa renskriver alltid verifieraren. I de fall eleven har uppgett att den har fyllt i enkäten oseriöst tas även dessa bort innan bearbetningen.

Datatvätt

När enkäterna är inskannade och verifierade tvättas materialet med hjälp av fyra filter. Syftet är att upptäcka enkäter av undermålig kvalitet där eleverna t.ex. svarat uppenbart oseriöst eller överdrivet eller hoppat över stora delar av formuläret. För att sorteras bort ska man uppfylla minst ett av de fyra filtren. Det är viktigt att materialet filtreras innan hanteringen av internt bortfall eller andra bearbetningar görs.

Filter 1: Syftet med det första filter är att fånga in dem som hoppat över stora delar av formuläret. Detta villkor anses uppfyllt om man inte har svarat på minst fem av nio centrala frågor om huruvida man druckit alkohol, intensivkonsumerat, sniffat, använt anabola steroider, använt sömnmedel/lugnande läkemedel,

använt läkemedel tillsammans med alkohol i berusningssyfte, använt narkotika, rökt eller snusat (fråga 5, 8, 13, 26, 32, 33, 34, 35 och 41 i bilaga 4).

Filter 2: Det andra filtret syftar till att fånga in dem som uppenbart överdriver sina svar eller fyller i enkäten skämtsamt. Tidigare manuella granskningar har visat att detta ofta visar sig i frågan om vilka narkotiska preparat som använts. Därför sorteras de som svarat "Ja" på alla narkotiska preparat förutom alternativet "Vet ej" och "Annan typ" bort (fråga 42, bilaga 4).

Filter 3: Det tredje filtret fångar in dem som slentrianmässigt angett det högsta svarsalternativet på flera frågor, något som brukar visa sig i större frågematriser. I det tredje filtret sorteras de som svarat "Två gånger eller mer" på minst 16 av 18 frågor i frågebatteriet om man råkat ut för olika typer av problem i samband med att man druckit alkohol (fråga 31, bilaga 4).

Filter 4: Syftet med det fjärde filtret är att fånga in dem som angett en uppenbart överdriven alkoholkonsumtion. Gränsen för vad som anses uppenbart överdrivet har satts till 100 liter ren alkohol/år. Detta motsvarar knappt fem liter starksprit i veckan eller 39 liter starköl i veckan. Avsikten har varit att sätta en hög gräns för att inte utesluta dem som faktiskt har en hög konsumtion utifrån normativa föreställningar om vad en person i den här åldersgruppen kan dricka. I avsnittet *Variabelkonstruktion* nedan beskrivs hur den årliga konsumtionen beräknats.

Vikt

Nästa steg i datahanteringsprocessen är att beräkna vikter för att kompensera för den stratifiering som gjorts i urvalsprocessen. För att göra detta tas en stratumspecifik vikt fram för pojkar respektive flickor (således kan viktvariabeln anta tolv olika värden). För att beräkna vikterna används SCBs information om elevantalet i respektive årskurs för det aktuella året. Viktvariabeln måste användas i alla analyser av materialet som ska generera riksrepresentativa resultat. I viss mån kompenserar vikten samtidigt även för eventuella skevheter i bortfallet vad gäller region och kön.

Klustereffekt

Eftersom urvalet består av klasser och inte obundet slumpade individer innebär det att det kan finnas så kallade klustringseffekter. Vilket innebär att elever som går i samma klass kan ha viss påvekan på varandra och uppvisa samma typ av beteende inom klassen. För att kunna ta hänsyn till klustringseffekten i analyserna måste det finnas en variabel för att kunna identifiera vilka individer som går i samma klass.

Variabelkonstruktion och resultatredovisning

När materialet skannats, verifierats, filtrerats och viktats skapas de variabler som används för att analysera data och redovisa omfattning och utveckling på olika områden. Detta gäller inte minst de kärnindikatorer som CAN skall redovisa på uppdrag av regeringen och som föreslogs 2012 i en rapport framtagen av en projektgrupp inom Socialdepartementet (Socialdepartementet, 2013). Syftet med indikatorerna är att kunna följa den samlade ANDT-strategin (*alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksstrategi*) som antogs av regeringen i december 2010 (prop. 2010/11:47) och av riksdagen i slutet av mars 2011.

Om en respondent inte besvarat en envals- eller flervalsfråga kodas detta som "Ej svar". Även de som uppgett motsägelsefulla svar (t.ex. svarat både ja och nej på en fråga) kodas som "Ej svar". I enkäten förekommer ett antal följdfrågor som endast ska besvaras av dem som svarat "Ja" på en tidigare fråga. Som exempel kan frågorna om rökning nämnas (fråga 5 och 6 i enkäten, bilaga 4). Har individen på den inledande frågan "Har du rökt cigaretter någon gång?" svarat "Nej" och sedan fyllt i ett svar på följdfrågan "Röker du fortfarande" kodas dessa som "Ska ej besvara frågan". De som däremot svarat att de har rökt någon gång på den inledande frågan men sedan hoppat över följdfrågan kodas som "Ej svar" på följdfrågan. I analyserna ingår "Ej svar" alltid i nämnaren, så vida det inte rör sig om stora avvikelser på fem-tio procent eller mer. I förekommande fall redovisas och analyseras det interna bortfallet separat på ett sätt som är lämpligt för den aktuella variabeln.

I enkäten finns ett antal preparatfrågor med samma konstruktion (se nedan).

13 Har du någon gång druckit alkohol?

Räkna inte med lättöl eller svag cider (under 2,8%). Markera med ett eller flera kryss.

- A Nej
- B Ja, under de senaste 30 dagarna
- C Ja, under de senaste 12 månaderna
- D Ja, för mer än 12 månader sedan

Den här typen av frågor kodas och döps på ett enhetligt sätt enligt följande (med ovanstående alkoholfråga som exempel):

Livstidsprevalens: De som svarat B-D kodas som 1 och de som svarat A kodas som 0.

12-månadersprevalens: De som svarat B-C kodas som 1 och de som svarat A eller D kodas som 0.

30-dagarsprevalens: De som svarat B kodas som 1 och de som svarat A eller C-D kodas som 0.

På detta sätt skapas tre variabler som används för att ta fram andelen som använt ett visst preparat någonsin, senaste 12 månaderna eller de senaste 30 dagarna. Variabeln för 12-månadersprevalens utgör kärnindikatorerna för *andel*

alkoholkonsumenter, andel som använt narkotika och andel som använt dopningspreparat.

På alkoholområdet ansvarar CAN för ytterligare fyra kärnindikatorer:

1. Alkoholkonsumtion i liter 100-procentig alkohol
2. Andel intensivkonsumenter någon gång i månaden eller oftare
3. Berusningsdebut
4. Riskkonsumtion

Den årliga genomsnittliga alkoholkonsumtionen konstrueras utifrån respektive elevs uppgifter om den ungefärliga kvantiteten per dryckestillfälle senaste 12-månadersperioden för varje enskild alkoholdryck (folköl, starköl, alkoholisk cider, vin och sprit). Dessa kvantiteter multipliceras sedan med respektive dryckesfrekvens och räknas om till ren alkohol (alkohol 100%) utifrån den genomsnittliga volymprocent per dryck som är aktuell respektive år och summeras därefter till ett mått på individens totala alkoholkonsumtion uttryckt i liter ren alkohol per år.

Elever med en konsumtion på mellan 50 och 100 liter justeras ner till 50 liter. Detta är en komplettering till filter 4 som beskrivits tidigare, där respondenter med en konsumtion överstigande 100 liter avlägsnades ur datasetet. Justeringen lämnar alltså utrymme för att vissa genom missförstånd råkat uppge en orimligt hög konsumtion men att dessa enkäter ändå behålls och bearbetas.

De som inte har svarat på någon av frågorna som ligger till grund för beräkningen av den genomsnittliga alkoholkonsumtionen kodas som 0. Analys av materialet har visat att de allra flesta som hoppat över de enskilda dryckesfrågorna är personer som tidigare svarat att de inte dricker alkohol. Därför har bedömningen gjorts att det är lämpligast att koda dessa på samma sätt som övriga ickekonsumenter.

För att få en uppfattning om storleken av konsumtionen kan nämnas att 1,5 liter ren alkohol per år ungefär motsvarar fem burkar starköl eller 30 cl sprit per månad. 5 liter ren alkohol per år motsvarar en konsumtion av ca 16 burkar starköl eller ca en liter sprit per månad.

Kärnindikatorn *andelen intensivkonsumenter någon gång i månaden eller oftare* skapas utifrån fråga 26. De som svarat B-D kodas som 1 och övriga till 0.

26 **Tänk tillbaka på de senaste 12 månaderna. Hur ofta har du, vid ett och samma tillfälle, druckit alkohol motsvarande minst fyra stora burkar starköl/starkcider eller 25 cl sprit eller en helflas-ka vin eller sex burkar folköl?**

- A Dricker inte alkohol
- B Någon gång i veckan eller oftare
- C 2–3 gånger i månaden
- D 1 gång i månaden
- E 2–6 gånger de senaste 12 månaderna
- F 1 gång de senaste 12 månaderna
- G Ingen gång de senaste 12 månaderna

Berusningsdebut konstrueras utifrån fråga 45b. De som har svarat att de varit berusade när de var 13 år eller yngre kodas som 1 och övriga som 0. På så sätt skapas en variabel som används för att visa på hur stor andel som har gjort en tidig berusningsdebut.

Med *riskkonsumtion* avses att dricka minst 14 standardglas (män) respektive 9 standardglas (kvinnor) i veckan eller att intensivkonsumera (fråga 26) minst en gång per månad. Variabeln konstrueras i flera steg, först tas ett mått på individens veckokonsumtion fram utifrån måttet på den årliga genomsnittliga alkoholkonsumtionen. Med hjälp av denna nya veckokonsumtionsvariabel skapas sedan variabeln *riskkonsumtion* där pojkar som har en veckokonsumtion på 0.2128 liter ren alkohol eller mer och flickor som har en veckokonsumtion på 0.1368 liter eller mer kodas som 1. Även de som har värdet 1 på intensivkonsumtionsvariabeln (se ovan) får värdet 1 på den nya variabeln, övriga kodas som 0.

Vad gäller tobak ansvarar CAN för tre kärnindikatorer:

5. Andel som röker
6. Andel som snusar
7. Tobaksdebut

Hur man väljer att definiera rökare kan skilja sig mellan undersökningar. Med den här indikatorn är avsikten att fånga in dem vars tobaksbruk är någorlunda aktuellt, oavsett regelbundenheten i bruket. Därför definieras man som rökare om man svarat att man rökt under de senaste 12 månaderna och sedan svarat ja på följdfrågan om man röker fortfarande. De som svarat B eller C på fråga 5 OCH C-F på fråga 6a kodas som 1 och övriga som 0. Andelen snusare tas fram på samma sätt.

5 Har du rökt cigaretter någon gång?

Markera med ett eller flera kryss.

- A Nej – fortsatt med fråga 8
- B Ja, under de senaste 30 dagarna
- C Ja, under de senaste 12 månaderna
- D Ja, för mer än 12 månader sedan

6a Röker du fortfarande?

A	☐ Nej, har bara provat	}	Fortsätt med fråga 8
B	☐ Nej, har slutat		
C	☐ Ja, varje dag	}	Vill du sluta röka?
D	☐ Ja, nästan varje dag		
E	☐ Ja, men bara när jag festar		
F	☐ Ja, men bara ibland		
			☐ Ja
			☐ Ja, men i framtiden
			☐ Nej

Kärnindikatorn *tobaksdebut* konstrueras på samma sätt som berusningsdebut men utifrån svaren på både fråga 45c och 45d. De som har svarat att de rökt en cigarett och/eller snusat när de var 13 år eller yngre kodas som 1 och övriga som 0.

Slutord

Något som har blivit tydligt, framför allt under de senaste åren, är att skolorna belastas med allt fler undersökningar, vilket leder till högre bortfall och i förlängningen osäkrare resultat. En viktig utmaning inför framtiden är att skapa och bibehålla goda relationer med skolorna genom att till exempel göra enkätifyllandet så enkelt och tidseffektivt som möjligt. Ett första steg i denna riktning har varit att förkorta och förbättra formuläret. Vår förhoppning är att det nya formuläret kommer att hålla i många år framöver, samtidigt är det en självklarhet att vara lyhörd för synpunkter och uppdatera och förnya när så krävs. En annan viktig aspekt för att behålla en god relation med skolorna och dess elever är att måna om elevernas integritet, av den anledningen redovisas aldrig resultat för enskilda skolor i CANs nationella drogvaneundersökning.

Ytterligare en spännande utmaning inför framtiden är att, när tiden är mogen, överge pappersenkäten till förmån för ett webbaserat formulär.

Referenser

Leifman H, red (2013). *Skolelevers drogvvanor 2012*. Rapportserie 133. Stockholm: Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

Regeringens proposition 2010/11:47 (2011). *En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken*. E-upplaga (nedladdad april 2013).

Socialdepartementet (2013). *Uppföljning av regeringens alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksstrategi – Förslag på indikatorer och styrning*. Stockholm: Socialdepartementet. Projektgruppen för uppföljning av ANDT-strategin.

Till rektor vid
Skolans namn
Vägen
000 00 STADEN

Undersökning av skolelevers drogvanor 2013

Sedan 1971 har årliga nationella undersökningar av skolungdomars drogvanor genomförts i Sverige. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) har på uppdrag av Socialdepartementet ansvar för dessa undersökningar. Resultaten är, som framgår av det bifogade brevet från Barn- och äldreminister Maria Larsson, viktiga för att kunna fatta välgrundade beslut när det gäller ungdomar och droger.

I år är **en** klass i årskurs 9 i **Hjärupslundsskolan** utvald att medverka i undersökningen.

Under vecka 7 eller 8 kommer vi att kontakta skolan för att samla in uppgifter om klassbeteckningar och antal elever i nian. Med hjälp av uppgifterna kommer **en** klass att slumpmässigt väljas för att delta i undersökningen. Klassens svar ligger tillsammans med andra slumpvis utvalda klasser till grund för de nationella resultaten och CAN kommer varken redovisa eller lämna ut resultat från enskilda klasser/skolor.

Försändelsen med klassens enkäter kommer att vara adresserade till Rektor och skickas till skolan under vecka 9. I utskicket kommer det att framgå tydligt vilken klass som skall besvara enkäten och hur undersökningen ska genomföras. Vi vill att enkäten besvaras under vecka 11 eller 12 (11-22 mars). Om inte det går kan enkäterna besvaras under vecka 10 eller 13 istället. För att undvika tillrättalagda svar skall eleverna inte informeras om undersökningen i förväg.

Ett exempel på frågeformuläret finns tillgängligt på www.can.se/skol2013. På hemsidan finns även mer information om undersökningen och tidigare rapporter för nedladdning.

Vi hoppas att ni håller med oss om att dessa undersökningar är värdefulla när det gäller att följa ungdomars drogvanor.

Med vänliga hälsningar och tack på förhand för er medverkan!

Siri Nyström
Utredare
08-412 46 24
siri.nystrom@can.se

Isabella Gripe
Utredare
08-412 46 10
isabella.gripe@can.se

KLASSRAPPORT

Skickas tillbaka till CAN tillsammans med enkäterna

Stort tack för din och dina elevers medverkan!

Klass:

Klassnummer:

Antal närvarande elever:

Pojkar	Flickor
____ ____	____ ____

Antal frånvarande elever pga:

sjukdom

____ ____	____ ____

annan giltig frånvaro

____ ____	____ ____

ogiltig frånvaro

____ ____	____ ____

Var det några elever som vägrade delta?

Nej

Ja → Hur många:

På skolan finns en policy för...

Flera alternativ kan anges per kolumn.

	A) ...elever	B) ...skolpersonal
Om alkohol	☐	☐
Om narkotika	☐	☐
Om tobak	☐	☐
Om dopning	☐	☐
Inget av dessa	☐	☐
Vet ej	☐	☐

Datum undersökningen genomfördes:

/ 2013
Dag Månad

Hur lång tid tog det för hela klassen att besvara enkäten?

min

Till läraren:

Den nationella drogvaneundersökningen 2013

Sedan 1971 har årliga nationella undersökningar av skolungdomars drogvvanor genomförts i Sverige. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) har på uppdrag av Socialdepartementet ansvar för dessa undersökningar. Syftet är att följa utvecklingen av ungdomars drogvvanor.

Deltagande och tidpunkt

Den klass som är angiven på den bifogade klassrapporten får inte bytas ut eftersom det förstör representativiteten. **Undersökningen genomförs under vecka 11 och 12 (11-22 mars)**. Om klassen inte har möjlighet att medverka under denna period kan vecka 10 eller 13 användas.

Hur besvaras enkäten?

Eleverna besvarar enkäten i klassrummen under skrivningsliknande förhållanden under en och samma lektion. Det tar vanligtvis ca 25 minuter att fylla i enkäten. Eleverna ska inte informeras om enkäten i förväg, men den kan följas upp med information eller diskussioner i efterhand. Antal närvarande och frånvarande elever antecknas på den klassrapport som bifogas och skickas in tillsammans med de igenklitrade kuverten. Överblivna formulär kastas.

Eleverna ska vara anonyma

Elevernas anonymitet måste garanteras. Därför ska de inte skriva namn på formuläret och de får varsitt svarskuvert som de själva förseglar när de är klara. Resultat redovisas aldrig för enskilda klasser/skolor. Det nummer som finns på klassrapporten samt på svarsförsändelsen är endast till för att kunna följa upp eventuella svarsbrev som inte returnerats till CAN.

Hela klassen är utvald

Det är viktigt att alla elever i klassen är med då enkäten ska fyllas i - alltså även de som vid tidpunkten skulle ha haft annan undervisning. Det är dock inte obligatoriskt för eleverna att delta. Frånvarande elever (p.g.a. sjukdom t ex) ska inte fylla i formuläret i efterhand. Frånvarande elever redovisas på klassrapporten som återsänds tillsammans med frågeformulären i svarspåsen.

Eventuella frågor besvaras av:

Isabella Gripe (isabella.gripe@can.se, tel 08-412 46 10)

Siri Nyström (siri.nystrom@can.se, tel 08-412 46 24)

På baksidan finns lärarinstruktioner i punktform

Lärarinstruktioner – så här går undersökningen till:

1. Genomförande

- Ett formulär och ett brunt svarskuvert delas ut till varje elev
- Undvik att komma i diskussion med klassen om frågornas tolkning. Om en elev behöver hjälp med något kan den komma till dig. Försök besvara eventuella frågor så neutralt som möjligt
- Det är viktigt att eleverna svarar var för sig och inte pratar eller sneglar på varandra
- Gå inte omkring i klassrummet medan eleverna besvarar enkäten

2. Information till eleverna

Följande punkter bör klassen informeras om muntligen:

- Undersökningen är anonym - man ska inte skriva namn någonstans
- Eleven ska själv lägga formuläret i svarskuvertet och klistra igen det
- Någon sammanställning av hur klassen svarat kommer inte att göras
- Man får hoppa över enskilda frågor som man inte kan eller vill besvara
- Det är inte obligatoriskt att delta i undersökningen

3. Klassrapport

- Under tiden eleverna besvarar enkäten kan du fylla i klassrapporten som ska återsändas tillsammans med formulären

4. Insamling

- Påminn om att kuverten ska vara igenklistrade och utan namn
- Vänta med insamlingen tills alla är klara

5. Skicka till CAN

Överblivna enkäter och kuvert kan kastas. Kuverten med de ifyllda enkäterna ska tillsammans med klassrapporten skickas till CAN i den medföljande förfrankerade svarspåsen.

Ett stort tack för din och dina elevers medverkan!

Den här undersökningen handlar om ungdomars drogvanor. Undersökningen är anonym, därför ska du inte skriva namn på formuläret. När du fyllt i formuläret stoppar du det i kuvertet och klistrar igen det. Kuverten samlas in av läraren som skickar dem öppnade till CAN. Inga resultat redovisas för enskilda klasser. Det är inte obligatoriskt att delta.

Besvara frågorna genom att sätta kryss för det alternativ som stämmer bäst för dig. Sätt bara kryss i en ruta om inget annat anges.

Stort tack för din medverkan!

1 Är du man eller kvinna?

- Man
 Kvinna

2 Vilket år är du född?

- 1994 eller tidigare
 1995
 1996 eller senare

Har du fyllt 18 år?

- Ja
 Nej

3 Hur bor du?

Markera med ett eller flera kryss.

- I hyreslägenhet
 I bostadsrättslägenhet
 I radhus eller kedjehus
 I villa
 Annat boende

4 Vad gör dina föräldrar/vårdnadshavare?

Markera med ett eller flera kryss för vardera föräldern.

	Pappa	Mamma
Jag bor ej med	☐	☐
Arbetar hel- eller deltid	☐	☐
Studerar	☐	☐
Tjänstledig/föräldraledig	☐	☐
Arbetslös	☐	☐
Långtidssjukskriven/sjukpensionär	☐	☐
Annat	☐	☐
Vet ej	☐	☐

5 Har du rökt cigaretter någon gång?

Markera med ett eller flera kryss.

- Nej
- Ja, under de senaste 30 dagarna
- Ja, under de senaste 12 månaderna
- Ja, för mer än 12 månader sedan

Fortsätt med fråga 8

6 Röker du fortfarande?

- Nej, har bara provat
- Nej, har slutat
- Ja, varje dag
- Ja, nästan varje dag
- Ja, men bara när jag festar
- Ja, men bara ibland

Fortsätt med fråga 8

Vill du sluta röka?

- Ja
- Ja, men i framtiden
- Nej

7 Hur får du vanligen tag på cigaretter?

Markera med ett eller flera kryss.

- Köper själv
- Från kompisar
- Från föräldrar
- Från försäljare av smuggelcigaretter
- Från annan person

Var har du köpt cigaretter?

Markera med ett eller flera kryss.

- Mataffär/Närbutik
- Kiosk/Tobaksaffär/Jourbutik
- Bensinstation
- Restaurang
- Internet
- Annat ställe

8 Har du snusat någon gång?

Markera med ett eller flera kryss.

- Nej
- Ja, under de senaste 30 dagarna
- Ja, under de senaste 12 månaderna
- Ja, för mer än 12 månader sedan

Fortsätt med fråga 11

9 Snusar du fortfarande?

- Nej, har bara provat
- Nej, har slutat
- Ja, varje dag
- Ja, nästan varje dag
- Ja, men bara när jag festar
- Ja, men bara ibland

Fortsätt med fråga 11

Vill du sluta snusa?

- Ja
- Ja, men i framtiden
- Nej

10 Hur får du vanligen tag på snus?

Markera med ett eller flera kryss.

- Köper själv
- Från kompisar
- Från föräldrar
- Från annan person

Var har du köpt snus?

Markera med ett eller flera kryss.

- Mataffär/Närbutik
- Kiosk/Tobaksaffär/Jourbutik
- Bensinstation
- Restaurang
- Internet
- Annat ställe

11 Är det någon i din familj som...

Markera med ett eller flera kryss för varje delfråga.

	Ingen	Mamma	Pappa	Syskon	Annan person	Vet ej
a) ...röker?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) ...snusar?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

12 Har du rökt vattenpipa någon gång?

Markera med ett eller flera kryss.

- Nej
- Ja, under de senaste 30 dagarna
- Ja, under de senaste 12 månaderna
- Ja, för mer än 12 månader sedan

Var det med eller utan tobak?

- Bara med tobak
- Bara utan tobak
- Ibland med och ibland utan tobak
- Vet ej

13 Har du någon gång druckit alkohol?

Räkna inte med drycker under 2,8% t ex lättöl eller svag cider. Markera med ett eller flera kryss.

- Nej
- Ja, under de senaste 30 dagarna
- Ja, under de senaste 12 månaderna
- Ja, för mer än 12 månader sedan

14 Tänk på den senaste gången du drack alkohol, var kom den ifrån från början (oberoende av om du köpte den själv eller fick den via någon annan)?

Räkna inte med drycker under 2,8% t ex lättöl eller svag cider. Markera med ett eller flera kryss.

- Dricker inte alkohol
- Från affär eller liknande (folköl)
- Från Systembolaget
- Från person som säljer insmugglad alkohol
- Från person som tillverkar alkohol själv (t ex hembränt)
- Från internet
- Införd från utlandet av t ex föräldrarna eller annan vuxen
- Införd från utlandet av mig själv
- Från restaurang
- Vet ej

15 Tänk tillbaka på de senaste 12 månaderna. Hur ofta har du druckit så mycket alkohol att du känt dig berusad?

- Dricker inte alkohol
- Någon gång i veckan eller oftare
- 2-3 gånger i månaden
- 1 gång i månaden
- 2-6 gånger de senaste 12 månaderna
- 1 gång de senaste 12 månaderna
- Ingen gång de senaste 12 månaderna

16 Ungefär hur ofta har du druckit folköl under de senaste 12 månaderna?

- Dricker inte folköl
- 3 gånger i veckan eller oftare
- 2 gånger i veckan
- 1 gång i veckan
- 2-3 gånger i månaden
- 1 gång i månaden
- 2-6 gånger de senaste 12 månaderna
- 1 gång de senaste 12 månaderna
- Har ej druckit folköl de senaste 12 månaderna

17 Tänk tillbaka på de senaste 12 månaderna. Ungefär hur mycket folköl har du druckit vid varje tillfälle?

- Dricker inte folköl
- 1 glas eller mindre
- 1 liten burk/flaska (33 cl)
- 1 stor/burk flaska (2 små burkar/flaskor)
- 2 stora burkar/flaskor (3 små burkar/flaskor)
- 3-4 stora burkar/flaskor (4-6 små burkar/flaskor)
- 5-7 stora burkar/flaskor (7-11 små burkar/flaskor)
- 8-10 stora burkar/flaskor (12-15 små burkar/flaskor)
- 11 stora burkar/flaskor eller mer (16 små burkar/flaskor eller mer)
- Har ej druckit folköl de senaste 12 månaderna

18 Ungefär hur ofta har du druckit starköl under de senaste 12 månaderna?

- Dricker inte starköl
- 3 gånger i veckan eller oftare
- 2 gånger i veckan
- 1 gång i veckan
- 2-3 gånger i månaden
- 1 gång i månaden
- 2-6 gånger de senaste 12 månaderna
- 1 gång de senaste 12 månaderna
- Har ej druckit starköl de senaste 12 månaderna

19 Tänk tillbaka på de senaste 12 månaderna. Ungefär hur mycket starköl har du druckit vid varje tillfälle?

- Dricker inte starköl
- 1 glas eller mindre
- 1 liten burk/flaska (33 cl)
- 1 stor/burk flaska (2 små burkar/flaskor)
- 2 stora burkar/flaskor (3 små burkar/flaskor)
- 3-4 stora burkar/flaskor (4-6 små burkar/flaskor)
- 5-7 stora burkar/flaskor (7-11 små burkar/flaskor)
- 8 stora burkar/flaskor eller mer (12 små burkar/flaskor eller mer)
- Har ej druckit starköl de senaste 12 månaderna

20 Ungefär hur ofta har du druckit starkcider, alkoholisk eller liknande under de senaste 12 månaderna?

- Dricker inte starkcider, alkoholisk eller liknande
- 3 gånger i veckan eller oftare
- 2 gånger i veckan
- 1 gång i veckan
- 2-3 gånger i månaden
- 1 gång i månaden
- 2-6 gånger de senaste 12 månaderna
- 1 gång de senaste 12 månaderna
- Har ej druckit starkcider, alkoholisk eller liknande senaste 12 månaderna

21 Tänk tillbaka på de senaste 12 månaderna. Ungefär hur mycket starkcider, alkoholisk eller liknande har du druckit vid varje tillfälle?

- Dricker inte starkcider, alkoholisk eller liknande
- 1 glas eller mindre
- 1 liten burk/flaska (33 cl)
- 1 stor/burk flaska (2 små burkar/flaskor)
- 2 stora burkar/flaskor (3 små burkar/flaskor)
- 3-4 stora burkar/flaskor (4-6 små burkar/flaskor)
- 5-7 stora burkar/flaskor (7-11 små burkar/flaskor)
- 8 stora burkar/flaskor eller mer (12 små burkar/flaskor eller mer)
- Har ej druckit starkcider, alkoholisk eller liknande de senaste 12 månaderna

22 Ungefär hur ofta har du druckit vin under de senaste 12 månaderna?

- Dricker inte vin
- 3 gånger i veckan eller oftare
- 2 gånger i veckan
- 1 gång i veckan
- 2-3 gånger i månaden
- 1 gång i månaden
- 2-6 gånger de senaste 12 månaderna
- 1 gång de senaste 12 månaderna
- Har ej druckit vin senaste 12 månaderna

23 Tänk tillbaka på de senaste 12 månaderna. Ungefär hur mycket vin har du druckit vid varje tillfälle?

- Dricker inte vin
- Mindre än 1 vinglas
- 1 vinglas (15 cl)
- 2 vinglas (30 cl)
- En halv vinflaska (37 cl)
- 3-4 vinglas (45-60 cl)
- 1 hel vinflaska/5 vinglas (75 cl)
- En och en halv vinflaska
- 2 vinflaskor eller mer
- Har ej druckit vin de senaste 12 månaderna

24 Ungefär hur ofta har du druckit sprit under de senaste 12 månaderna?

Med sprit menas t ex vodka, gin, rom, whisky och liknande. Räkna även med sprit utblandat i drinkar, shots samt hembränt och smuggelsprit.

- Dricker inte sprit
- 3 gånger i veckan eller oftare
- 2 gånger i veckan
- 1 gång i veckan
- 2-3 gånger i månaden
- 1 gång i månaden
- 2-6 gånger de senaste 12 månaderna
- 1 gång de senaste 12 månaderna
- Har ej druckit sprit de senaste 12 månaderna

25 Tänk tillbaka på de senaste 12 månaderna. Ungefär hur mycket sprit har du druckit vid varje tillfälle?

- Dricker inte sprit
- Mindre än 1 snaps/shot (mindre än 4 cl)
- 1 snaps/shot (4 cl)
- 2 snapsar/shots (8 cl)
- 3 snapsar/shots (12 cl)
- En halv "kvartering" (18 cl)
- 1 "kvartering" (35 cl)
- 50 cl eller mer
- Har ej druckit sprit de senaste 12 månaderna

26 Tänk tillbaka på de senaste 12 månaderna. Hur ofta har du, vid ett och samma tillfälle, druckit alkohol motsvarande minst fyra stora burkar starköl/starkcider eller 25 cl sprit eller en helflaska vin eller sex burkar folköl?

- Dricker inte alkohol
- Någon gång i veckan eller oftare
- 2-3 gånger i månaden
- 1 gång i månaden
- 2-6 gånger de senaste 12 månaderna
- 1 gång de senaste 12 månaderna
- Ingen gång de senaste 12 månaderna

27 Tänk tillbaka på de senaste 12 månaderna. Hur många gånger har du druckit...

Sätt ett kryss för varje typ av dryck.

	Dricker inte	Någon gång i veckan el. oftare	2-3 gånger i månaden	1 gång i månaden	2-6 gånger de senaste 12 mån.	1 gång de senaste 12 mån.	Ingen gång de senaste 12 mån.
a) ...smugglad starköl?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) ...smuggelsprit?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) ...hemtillverkad sprit (hembränt)?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

28 Senaste gången du drack följande, hur fick du då tag på det?

Markera med ett eller flera kryss för a, b och c.

	a) Folköl	b) Alkohol från Systembolaget	c) Smugglad alkohol
Dricker inte	☐	☐	☐
Köpte själv på Systembolaget/i butik	☐	☐	☐
Från syskon	☐	☐	☐
Från pojk-/flickvän, kompis eller kompis syskon	☐	☐	☐
Från egna föräldrar/vårdnadshavare <i>med</i> lov	☐	☐	☐
Från egna föräldrar/vårdnadshavare <i>utan</i> lov	☐	☐	☐
Från annan vuxen som bjöd	☐	☐	☐
Från annan vuxen (langare) som köpte ut/sålde till mig	☐	☐	☐
Handlade själv utomlands	☐	☐	☐
Annat sätt	☐	☐	☐
Vet ej	☐	☐	☐

29 Har du under de senaste 12 månaderna köpt alkohol via internet?

- Nej
- Ja, 1-2 gånger
- Ja, 3 gånger eller fler

30a Har du under de senaste 12 månaderna blivit bjuden på alkohol av dina föräldrar/vårdnadshavare?

Räkna inte med drycker under 2,8% t ex lättöl eller svag cider.

- Nej
- Ja, fått smaka ur deras glas
- Ja, enstaka glas
- Ja, mer än enstaka glas

30b Har du någon gång före din 18-årsdag serverats alkohol på restaurang, pub eller liknande i Sverige?

Räkna inte med drycker under 2,8% t ex lättöl eller svag cider.

- Nej
- Ja, 1-2 gånger
- Ja, 3 gånger eller fler

31 Har något av följande hänt i samband med att du druckit alkohol under de senaste 12 månaderna?

Markera med ett kryss på varje delfråga.

- Har ej druckit alkohol de senaste 12 månaderna

Fortsätt med fråga 32

	Nej	En gång	Två gånger eller mer
a) Råkat i gräl	☐	☐	☐
b) Råkat i slagsmål	☐	☐	☐
c) Råkat ut för olycka eller skadats	☐	☐	☐
d) Medvetet skadat dig själv	☐	☐	☐
e) Medvetet skadat någon annan	☐	☐	☐
f) Blivit utsatt för våld	☐	☐	☐
g) Tappat pengar eller andra värdesaker	☐	☐	☐
h) Förstört saker eller kläder	☐	☐	☐
i) Fått problem med förhållandet till föräldrar	☐	☐	☐
j) Fått problem med förhållandet till vänner	☐	☐	☐
k) Haft oönskat sex	☐	☐	☐
l) Haft oskyddat sex	☐	☐	☐
m) Blivit bestulen eller rånad	☐	☐	☐
n) Råkat i bråk med polisen	☐	☐	☐
o) Behövt uppsöka sjukhus eller akutmottagning	☐	☐	☐
p) Kört moped, bil eller annat motorfordon	☐	☐	☐
q) Åkt moped, bil eller annat motorfordon med någon som varit berusad	☐	☐	☐
r) Simmat på djupt vatten	☐	☐	☐

32 Har du sniffat/boffat någon gång?

(T ex lim, spray etc) Markera med ett eller flera kryss.

- Nej
- Ja, under de senaste 30 dagarna
- Ja, under de senaste 12 månaderna
- Ja, för mer än 12 månader sedan

Skriv här vad du har sniffat/boffat:

33 Har du någon gång använt anabola steroider utan läkarordination?

Markera med ett eller flera kryss.

- Nej
- Ja, under de senaste 30 dagarna
- Ja, under de senaste 12 månaderna
- Ja, för mer än 12 månader sedan

34 Har du någon gång använt receptbelagda sömnmedel eller lugnande läkemedel utan recept (t ex Rohypnol, Xanor, Atarax, Sobril, Stilnoct eller liknande)?

Markera med ett eller flera kryss.

- Nej
- Ja, under de senaste 30 dagarna
- Ja, under de senaste 12 månaderna
- Ja, för mer än 12 månader sedan

35 Har du någon gång använt receptbelagda sömnmedel eller lugnande läkemedel med recept (t ex Rohypnol, Xanor, Atarax, Sobril, Stilnoct eller liknande)?

Markera med ett eller flera kryss.

- Nej
- Ja, under de senaste 30 dagarna
- Ja, under de senaste 12 månaderna
- Ja, för mer än 12 månader sedan

36 Har du någon gång använt läkemedel tillsammans med alkohol i berusningssyfte?

Markera med ett eller flera kryss.

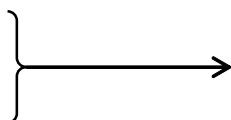
- Nej
- Ja, under de senaste 30 dagarna
- Ja, under de senaste 12 månaderna
- Ja, för mer än 12 månader sedan

Skriv här vilket läkemedel du har använt:

37 Nuförtiden talas det om så kallade nätdroger (även kallat designerdroger, RC-droger, nya syntetiska droger). Har du någon gång köpt någon sådan via internet?

Markera med ett eller flera kryss.

- Nej
- Ja, spice eller liknande rökmixar
- Ja, mefedron, metedron eller liknande
- Ja, annan nätdrog nämligen:

Var preparatet lagligt när du köpte det?

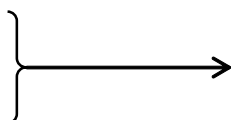
- Ja
- Nej
- Både och
- Vet ej

Skriv här vad du köpt:

38 Har du någon gång använt någon så kallad nätdrog?

Markera med ett eller flera kryss.

- Nej
- Ja, spice eller liknande rökmixar
- Ja, mefedron, metedron eller liknande
- Ja, annan nätdrog nämligen:

Var preparatet lagligt när du använde det?

- Ja
- Nej
- Både och
- Vet ej

Skriv här vad du använt:

39 Har du någon gång under de senaste 12 månaderna blivit erbjuden att prova eller köpa narkotika?

Med narkotika avses t ex hasch, marijuana, amfetamin, kokain, heroin, GHB och andra narkotikaklassade preparat.

- Ja
- Nej

40 Har du någon gång haft lust att prova narkotika?

Med narkotika avses t ex hasch, marijuana, amfetamin, kokain, heroin, GHB och andra narkotikaklassade preparat.

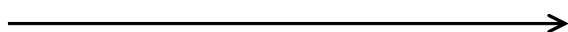
- Ja
- Tveksam
- Nej

41 Har du någon gång använt narkotika?

Med narkotika avses t ex hasch, marijuana, amfetamin, kokain, heroin, GHB och andra narkotikaklassade preparat.

Markera med ett eller flera kryss.

- Nej
- Ja, under de senaste 30 dagarna
- Ja, under de senaste 12 månaderna
- Ja, för mer än 12 månader sedan

Fortsätt med fråga 45

42 Vilket eller vilka slag av narkotika har du använt?

Markera med ett eller flera kryss.

- Hasch
- Marijuana
- Spice (eller liknande rökmixar)
- Amfetamin
- Kokain
- Receptbelagda sömn-/lugnande medel utan läkarordination (t ex Rohypnol, Xanor, Atarax, Sobril, Stilnoct)
- Ecstasy
- Heroin
- GHB
- Annan typ av narkotika, nämligen: _____
- Vet ej

43 Från vem/vilka har du fått tag på narkotika?

Markera med ett eller flera kryss.

- Syskon
- Kompis eller pojk-/flickvän
- Bekant
- Läkare
- Internet
- Annan, t ex langare

44 Hur många gånger har du använt...

Markera med ett kryss för varje delfråga.

	Ingen gång	1 gång	2-4 gånger	5-10 gånger	11-20 gånger	Mer än 21 gånger
a) ...hasch och/eller marijuana	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) ...annan narkotika än hasch/marijuana	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Följande frågor handlar om flera olika droger

45 Hur gammal var du när du (om någonsin) gjorde följande saker första gången?

Markera med ett kryss för varje delfråga.

	Aldrig	11 år eller yngre	12 år	13 år	14 år	15 år	16 år	17 år	18 år eller äldre
a) Drack minst ett glas alkohol	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b) Blev berusad av alkohol	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
c) Rökte en cigarett	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
d) Snusade	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
e) Använde marijuana eller hasch	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
f) Sniffade/boffade	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

46 Hur stor risk tror du det är att människor skadar sig själva, fysiskt eller på annat sätt, om de...

Markera med ett kryss på varje delfråga.

	Ingen risk	Liten risk	Måttlig risk	Stor risk	Vet ej
a) ...röker 10 cigaretter eller mer per dag	☐	☐	☐	☐	☐
b) ...snusar 3 dosor (ca 100 "prillor") per vecka	☐	☐	☐	☐	☐
c) ...berusar sig på alkohol varje helg	☐	☐	☐	☐	☐
d) ...provar marijuana eller hasch 1-2 gånger	☐	☐	☐	☐	☐
e) ...provar heroin 1-2 gånger	☐	☐	☐	☐	☐
f) ...provar att sniffa/boffa 1-2 gånger	☐	☐	☐	☐	☐

47 Kan du få tag på något av följande inom 24 timmar (från och med nu)?

Markera med ett eller flera kryss.

- Ja, folköl
- Ja, alkohol från Systembolaget
- Ja, smugglad alkohol
- Ja, cigaretter
- Ja, hasch/marijuana
- Ja, anabola steroider
- Nej, inget av ovanstående

Följande frågor handlar om spel om pengar

48 Har du någon gång spelat om pengar?

Markera med ett eller flera kryss.

- Nej —————→
- Ja, under de senaste 30 dagarna
- Ja, under de senaste 12 månaderna
- Ja, för mer än 12 månader sedan —————→

Fortsätt med fråga 52

Fortsätt med fråga 50

49 Vilka spel eller lotterier om pengar har du deltagit i under de senaste 12 månaderna?

Markera med ett kryss på varje delfråga.

	Flera gånger i veckan	Flera gånger i månaden	En gång i månaden eller mer sällan	Inte de senaste 12 månaderna
a) Spelautomater	☐	☐	☐	☐
b) Lotter (t ex skraplotter, bingolotter mm)	☐	☐	☐	☐
c) Nummerspel (t ex Lotto, Keno mm)	☐	☐	☐	☐
d) Sportspel (t ex tips, hästar mm)	☐	☐	☐	☐
e) Poker på Internet	☐	☐	☐	☐
f) Bingo på Internet	☐	☐	☐	☐
g) Andra spel via Internetbolag	☐	☐	☐	☐
h) Poker	☐	☐	☐	☐
i) Övriga spel	☐	☐	☐	☐

50 Har du känt att du måste spela för mer och mer pengar?

- Ja
- Nej

51 Har du ljugit om hur mycket du spelar för människor som är viktiga för dig?

- Ja
- Nej

Följande frågor handlar om skola, fritid och familj

52 Hur nöjd är du vanligtvis med ditt förhållande till din familj?

- Mycket nöjd
- Nöjd
- Varken nöjd eller missnöjd
- Missnöjd
- Mycket missnöjd

53 Hur trivs du i skolan?

- Mycket bra
- Ganska bra
- Varken bra eller dåligt
- Ganska dåligt
- Mycket dåligt

54 Brukar du skolka?

- Nej
- Ja, någon gång per termin
- Ja, en gång i månaden
- Ja, 2-3 gånger i månaden
- Ja, en gång i veckan
- Ja, flera gånger i veckan

55 Har du blivit mobbad de senaste 12 månaderna?

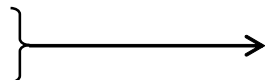
- Nej
- Ja, någon enstaka gång
- Ja, 2-3 gånger i månaden
- Ja, ungefär en gång i veckan
- Ja, flera gånger i veckan

56 Har du varit med och mobbat någon de senaste 12 månaderna?

- Nej
- Ja, någon enstaka gång
- Ja, 2-3 gånger i månaden
- Ja, ungefär en gång i veckan
- Ja, flera gånger i veckan

57 Har någon med avsikt slagit dig, sparkat dig eller utsatt dig för annat våld vid något tillfälle under de senaste 12 månaderna, så att du skadades så mycket att du blivit tvungen att besöka sjuksyster, läkare eller tandläkare?

- Nej
- Ja, en gång
- Ja, flera gånger

Har det gjorts en polisanmälan?

- Nej
- Ja, åtminstone en gång
- Ja, flera gånger
- Vet ej

58 Hur många av dina vänner (inom och utom skolan)...

Markera en ruta på varje delfråga.

	Ingen	Någon enstaka	En del	De flesta	Vet ej
a) ...röker	☐	☐	☐	☐	☐
b) ...snusar	☐	☐	☐	☐	☐
c) ...är duktiga i skolan	☐	☐	☐	☐	☐
d) ...dricker sig berusade	☐	☐	☐	☐	☐
e) ...har provat narkotika	☐	☐	☐	☐	☐

59 Vet dina föräldrar/vårdnadshavare vilka kompisar du umgås med?

Svara för den/de du bor mest hos.

- Ja, alla
- Ja, de allra flesta
- Ja, några
- Nej, ingen
- Vet ej

60 Vet dina föräldrar/vårdnadshavare var du är på fredags- och lördagskvällar?

Svara för den/de du bor mest hos.

- Alltid
- För det mesta
- Ibland
- För det mesta inte

61 Hur väl stämmer följande påståenden in på dig och dina föräldrar/vårdnadshavare?

Markera med ett kryss på varje delfråga. Svara för den/de du bor mest hos.

	Stämmer mycket dåligt	Stämmer ganska dåligt	Stämmer ganska bra	Stämmer mycket bra
a) För mina föräldrar är det okej om jag dricker alkohol	☐	☐	☐	☐
b) För mina föräldrar är det okej om jag röker hasch/marijuana	☐	☐	☐	☐
c) För mina föräldrar är det okej om jag röker cigaretter	☐	☐	☐	☐
d) För mina föräldrar är det okej om jag snusar	☐	☐	☐	☐
e) För mina föräldrar är det okej om jag dricker mig berusad	☐	☐	☐	☐

**62 Hur mycket pengar har du ungefär till fritid och nöjen varje månad
(t ex månadspeng, fickpeng, lön mm)?**

kronor

63 Hur väl stämmer följande in på ditt bostadsområde?

Markera med ett kryss på varje delfråga.

	Stämmer mycket dåligt	Stämmer ganska dåligt	Stämmer ganska bra	Stämmer mycket bra
a) Skadegörelse (klotter, olaglig grafitti, förstörelse) är vanligt där jag bor	☐	☐	☐	☐
b) Så fort jag kan vill jag flytta till ett annat område	☐	☐	☐	☐
c) Jag trivs i området där jag bor	☐	☐	☐	☐
d) Om en vuxen såg mig göra något olagligt i området där jag bor skulle mina föräldrar få reda på det	☐	☐	☐	☐

Här är formuläret slut. Vi ber dig läsa igenom det en gång till och se efter att alla frågor som ska besvaras är besvarade. Om det är något mer du skulle vilja tillägga så kan du använda utrymmet nedan.

Tack för din medverkan!

C.A.N

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, CAN, är en ideell förening som har till uppgift att sprida information om alkohol och andra droger. Våra återkommande nationella undersökningar är Skolelevers drogvanor, Drogutvecklingen i Sverige och Narkotikatillgängligheten i Sverige. CAN genomför även lokala och regionala undersökningar på uppdrag av kommuner och län. Läs mer på www.can.se.